

ATT FRÄMJA TILLGÄNGLIGHET TILL INFORMATION FÖR ETT LIVSLÅNGT LÄRANDE

Tillgänglig information är en grundläggande rättighet för alla studerande, med eller utan funktionsnedsättning och/eller särskilda behov av stöd i lärandet. I ett samhälle som i allt större utsträckning förlitar sig på informationsteknik för att kommunicera och dela kunskap, är det avgörande att information tillhandahålls på ett sätt som garanterar att alla människor har möjlighet att ta del av den på samma villkor.

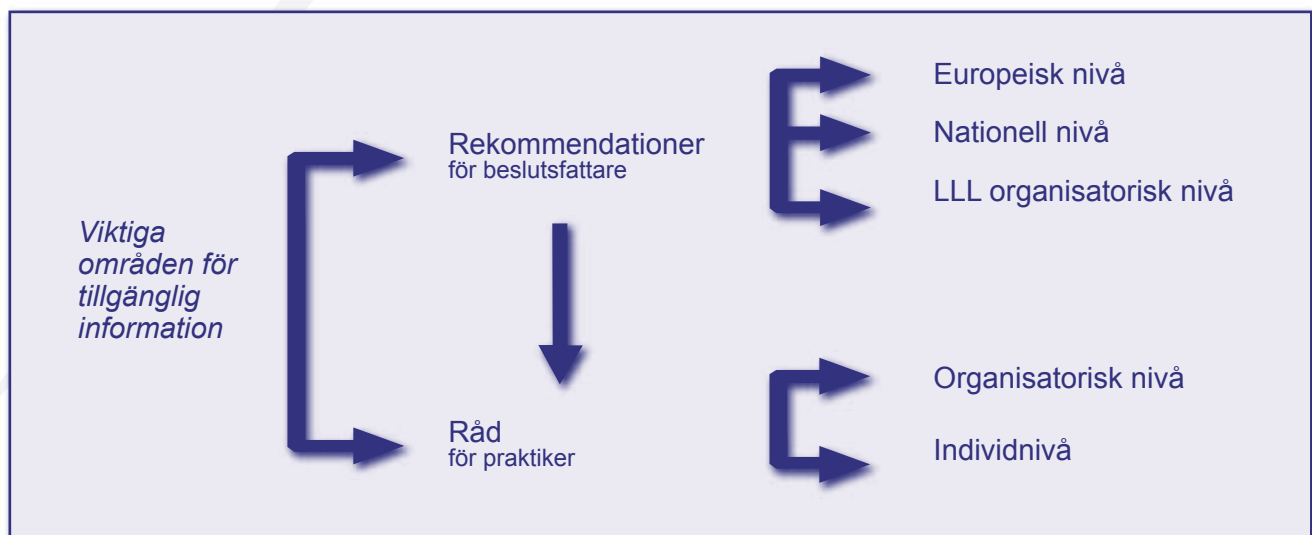
Behovet av tillgänglig information som är relevant för det livslånga lärandet, är ett återkommande tema i the Agency's arbete. Under 2010 fick organisationen ett anslag till ett projekt som startade i mars 2011. Finansieringen skedde delvis genom ett anslag från EU-programmet för livslångt lärande, Aktivitet 1: det transversala delprogrammet för policyutveckling och innovation, avtalsnummer: 190583-LLP-2010-DK-KA1-KA1ECETA.

Projektet "Tillgång till tillgänglig information för livslångt lärande" (i-access) har löpt från mars 2011 till februari 2012. 21 av the Agency's medlemsländer har deltagit: Belgien (både den flamländska och fransktalande delen), Cypern, Danmark, Estland, Frankrike, Irland, Island, Italien, Lettland, Litauen, Malta, Nederländerna, Norge, Polen, Portugal, Schweiz, Slovenien, Spanien, Sverige och Storbritannien (både England och Skottland) samt Tyskland.

Över 70 sakkunniga deltog och bidrog till projektet. I den gruppen fanns beslutsfattare, journalister, forskare, it-specialister, leverantörer av IKT och tjänster, liksom representanter för internationella och europeiska organisationer.

Det övergripande målet för projektet har varit att öka medvetenheten om frågor som rör tillhandahållandet av tillgänglig information för livslångt lärande, för att underlätta en positiv utveckling inom området. Huvudmålet har varit att använda existerande europeiska och internationella riktlinjer och standards för informationstillgänglighet som utgångspunkt för diskussioner om vilka konsekvenser detta medför och hur man rent praktiskt ska gå tillväga.

Inom projektet har man enats om att skilja mellan rekommendationer och råd på så sätt som beskrivs i bilden.

Distinktion mellan rekommendationer och råd kopplade till målgrupper

Rekommendationer riktar sig till beslutsfattare inom livslångt lärande och IKT, som arbetar på europeisk, nationell eller organisatorisk nivå. Rekommendationer har fokus på vad som behöver inkluderas i skrivna riktlinjer för att styra tillgången till tillgänglig information i organisationer;

Råd riktar sig till verksamma inom utbildning, IKT och media och innefattar verktyg såsom checklistor och index för översyn. Råden har fokus på hur riktlinjer implementeras praktiskt på organisatorisk och individuell nivå.

De samlade resultaten av projektet är ett antal vägledande principer och rekommendationer för att stödja tillhandahållandet av tillgänglig information för livslångt lärande, enligt överenskommelser av huvudaktörer inom området på europeisk nivå. De vägledande principerna för tillgänglig information, liksom de rekommendationer som givits riktar sig till beslutsfattare i deras uppgift att leda arbetet för att förbättra den tillgängliga information som erbjuds.

VÄGLEDANDE PRINCIPER

Under en konferens som hölls i juni 2011 presenterades ett antal idéer, riktlinjer och verksamheter med koppling till att tillhandahålla tillgänglig information för livslångt lärande. Representanter för viktiga internationella organisationer – UNESCO, G3ict, the World Wide Web Consortium/Web Accessibility Initiative (W3C/WAI) och DAISY konsortiet – presenterade sina prioriteringar för verksamheten inom området. Representanter för Adobe och Microsoft förklarade vilken betydelse riktlinjer har för deras arbete och gav praktisk information om att göra information mer tillgänglig.

De sakkunniga i projektet kunde enas om ett antal vägledande principer för att utforma rekommendationer för riktlinjer och verksamheter med koppling till att tillhandahålla tillgänglig information.

Rättighetsprincipen: Tillgång till information är en grundläggande rättighet – den stärker studerande och underlättar deras samhällsdeltagande. Tillgänglig information måste finnas redan från den första stadiet av lärande och följa den studerande genom livet.

Strukturell princip: Det är viktigt för alla riktlinjer och rekommendationer att inte framställa teknik som ett mål i sig. De systematiska faktorer som avgör användningen av verktyg för livslångt lärande måste lyftas och övervägas.

Principen om tillgänglighet för alla: Tillgången till tillgänglig information behöver förstås i sin vidaste bemärkelse för att inkludera människor med olika slags funktionsnedsättningar och/eller behov av särskilt stöd i lärandet.

Principen om synergier: Tillgänglighet gynnar användare med funktionsnedsättning och/eller behov av särskilt stöd i lärandet, men kan också gynna andra användare.

REKOMMENDATIONER FÖR ATT FRÄMJA TILLHANDAHÅLLET AV TILLGÄNGLIG INFORMATION I LIVSLÅNGT LÄRANDE

De rekommendationer som samlats in och analyserats för att främja tillgänglig information för livslångt lärande, bygger på en rad informationskällor, däribland:

En översyn av europeiska och internationella riktlinjer och rekommendationer om tillgänglighet – den inledande genomgången av riktlinjer genomfördes och utgjorde underlag för den nationella undersökningen (som beskrivs nedan). Resultatet låg till grund för projektets konferens (som också beskrivs nedan). Därefter slutfördes och bearbetades resultaten för att kopplas till existerande information om riktlinjer och till frågor om implementering. Genomgången visade att FN's konvention om rätten för människor med funktionsnedsättning (UNCRPD, 2006) är de viktigaste riktlinjerna för tillgänglighet eftersom den är rättsligt bindande för dem som ratificerat den (däribland EU). Den

uppmärksammar också riktlinjer för tillgänglighet på både europeisk och nationell nivå. Översynen av riktlinjer underströk också det faktum att det på europeisk nivå inte finns några samlade riktlinjer som berör tillgänglighet till alla former av information (webb, elektroniska dokument, tryckt material, ljud, video och annan form av kommunikation). I realiteten täcks olika aspekter av tillgänglighet, av olika sektors riktlinjer.

En nationell genomgång av riktlinjer för tillgänglighet och genomförande i olika länder – resultaten av genomgången baserar sig på 29 svar från 18 länder. Resultatet visade att respondenterna i allmänhet var mer medvetna om internationella riktlinjer och råd för tillhandahållandet av tillgänglig information, än europeiska. De flesta länder som representeras i genomgången har nationella riktlinjer för tillgänglighet liksom organisatoriska standards. Endast hälften av dessa täcker dock tillgänglighetsfrågor.

Projektkonferensens innehåll och slutsatser – konferensen som hölls i Köpenhamn den 22-24 juni 2011 anordnades av the Agency och det danska utbildningsdepartementet. Målet för konferensen var att identifiera vilken betydelse internationella och europeiska riktlinjer för tillgänglighet har för dem som tillhandahåller information inom utbildningsområdet, liksom vilka processer som organisationer behöver överväga för att kunna garantera ett tillhandahållande av tillgänglig information. De drygt 70 deltagarna reflekterade över krav på riktlinjer och aktuell praxis i fråga om tillgänglighet till den information som är relevant i det livslånga lärandet. Man identifierade också viktiga frågor för arbetet med att utveckla de rekommendationer som föreslås här.

Projektets slutgiltiga rekommendationer gicks igenom och godkändes genom en process med feedback av projektets sakkunniga, representanter för utbildningsdepartementen i the Agency's medlemsländer, samt representanter för alla aktörer som deltog i konferensen och projektets övriga aktiviteter.

De sju områden av rekommendationer som togs fram riktar sig till beslutsfattare för livslångt lärande och/eller IKT, på europeisk, nationell eller organisationsnivå.

Att öka medvetenheten om rätten till tillgänglig information för livslångt lärande. Beslutsfattare, organisationer och verksamma inom livslångt lärande, IKT-specialister, personer med funktionsnedsättning och/eller särskilda behov av stöd i undervisningen, deras familjer och nätverk för stöd, bör göras medvetna om studerandes rätt till tillgänglig information.

Ett tillvägagångssätt som omfattar många aktörer och bygger på samarbete och utbyte av information bör användas. Specialiserade riktlinjer med fokus på frågor som rör enskilda intressegrupper kan inte åstadkomma ett tillhandahållande av tillgänglig information för livslångt lärande. Riktlinjer som vilar på principen om ett tillvägagångssätt som tillgodoser olika aktörers behov, bör utvecklas och implementeras.

Frågor som berör tillgänglighet till information bör finnas med i utbildningen för alla yrkesverksamma inom livslångt lärande. IKT kan bidra till effektiv tillgång till utbildning endast om alla som arbetar med livslångt lärande, har utbildning i tillämpningen av IKT som ett verktyg att möjliggöra lika möjligheter i utbildningen.

Frågor som berör tillgänglighet till information bör finnas med i utbildningen för alla yrkesverksamma inom IKT och media. Om man utbildar media- och IKT-specialister om betydelsen för personer funktionsnedsättning och behov av särskilt undervisningsstöd av att använda IKT, är det möjligt att utveckla mer tillgänglig teknologi redan från design och produkt. På så sätt kan man undvika senare arbete med att göra den färdiga produkten mer tillgänglig.

Tillgänglighet bör vara en ledande princip i all upphandling av varor och tjänster. Varor och tjänster bör upphandlas av aktörer som kan beakta tillgänglighetsfrågor.

Forskning bör främjas för att utveckla en evidensbas för framtida riktlinjer, design, genomförande och utvärdering. Långsiktig forskning inom området bör vara vägledande för utformningen av riktlinjer, översyn och utvärdering och ha målsättningen att identifiera framtida behov av utveckling och arbete.

Överensstämmelsen med riktlinjer bör systematiskt ses över. Översyn av en sådan överensstämmelse kan för närvarande bara rekommenderas, men på sikt bör översynen utvidgas. På internationell nivå gör de länder som undertecknat UNCRPD (2006), en översyn av överensstämmelsen med riktlinjer för tillgänglighet, men alla länder redovisar för närvarande inte dessa årliga rapporter. På lång sikt bör en sådan översyn bli lagstadgad på nationell nivå.

För var och en av dessa sju rekommendationer är det möjligt att hitta tillämpningsområden för riktlinjer på både europeisk, nationell och organisatorisk nivå.

Både de vägledande principerna och rekommendationerna kan betraktas som ett grundläggande ramverk som kan utvecklas utifrån olika nationella och regionala sammanhang. Fokus för nästa steg i arbetet att utveckla tillgången till tillgänglig information blir att bygga vidare på rekommendationerna genom att utveckla dem till riktlinjer för aktörer med ansvar för implementering i organisationer för livslångt lärande.

Förhoppningen är att de vägledande principerna och rekommendationerna kan stimulera till debatt och utbyte inom och utanför Europa; och särskilt ge inspiration till diskussioner inom olika verksamhetsområden.

Denna text är en sammanfattning av huvudresultaten projektet om informationstillgänglighet (i-access). I den fullständiga projektrapporten "*Promoting Accessible Information for Lifelong Learning*" (2012) finns mer information om i-access-projektet; genomgången om tillgänglighet i de deltagande länderna; genomgången om riktlinjer för tillgänglighet; reflektioner om befintliga resurser för att stödja implementeringen av riktlinjer för tillgänglighet; en samling av resurser med målsättningen att främja tillhandahållandet av tillgänglig information samt en förteckning över deltagande sakkunniga.

Den fullständiga rapporten och material från projektet finns att ladda ner på:
<http://www.european-agency.org/agency-projects/i-access>

Tryckta exemplar av rapporten och mer information om projektet går att beställa genom the Agency's sekretariat: **secretariat@european-agency.org**

eller Specialpedagogiska skolmyndigheten, **order@spsm.se**
Beställningsnummer 00602, SE, 978-91-28-00602-6, SE, PDF 978-91-28-00603-3

I-access projektet stöds av Programmet för livslångt lärande, Aktivitet 1: det transversala delprogrammet för policyutveckling och innovation, avtalsnummer: 190583-LLP-2010-DK-KA1-KA1ECETA.

© European Agency for Development in Special Needs Education 2012

Projektet har finansierats genom stöd av EU-kommissionen. De uppfattningar som uttrycks i rapporten företräder endast författarna, EU-kommissionen kan inte ställas till svars för användningen av informationen i detta dokument.